

Gergely Oszkár

Apuka 1943 karácsonyán. Ezen a képen ötven-ötvenkét éves.

Megérzésem volt. Amikor megkérdezték, hogy mit szeretnék karácsonyra, azt mondtam nekik: "Fényképet rólatok." Ez volt az utolsó. Csodálatos ember volt. Én annyi köszönőlevelet soha nem láttam, mint amikor az apukának a holmijait likvidáltuk, ugye, hogy ne legyen nyom, amikor behívták. Végtelen jó ember volt. Nem tudok mást mondani, de aki a szakácsnője gyermekét ugyanúgy öltözteti, és viszi ugyanúgy nyaralni, csak hogy ne érezze, hogy különbség van a saját gyermekem és a szakácsnő gyereke között, ahhoz egy rettentő nagy emberi lélek kellett.

Amikor a németek bejöttek [lásd: Magyarország német megszállása], apukának március huszonkettedikén jött egy értesítés, hogy huszonhetedikén vagy huszonnyolcadikán a Rabbiképzőben kell jelentkeznie. Akkor volt, hogy a negyven legjobb zsidó ügyvédet elvitték [A németek mintegy 280 prominens zsidót, köztük számos ügyvédet gyűjtöttek össze az Országos

Rabbiképző Intézetben, akiket aztán a kistarcsai internálótáborba küldtek (R. Braham: A magyar Holocaust, Budapest, 1988, 386. oldal). -- A szerk.]. Ugyanakkor az öcsém kapott behívót munkaszolgálatra, Ládiba, Miskolc mellé, egy fatelepre. Az öcsém akkor húsz éves volt. És akkor elvitték az aput, és egy éjszaka alatt az anyu haja hófehér lett. Borzalmas volt.

Apukát a Rabbiképzőből Horthy-ligetre, majd a Weiss Alice-ba szállították át, ami az Orvostovábbképzőnek volt egy melléképülete. Ott egy nagyon rendes nyilas rendőr volt, és én mindennap bemehettem, vihettem apunak ennivalót és a Beck Sala bácsinak, apu egyik barátjának cipőt. A Beck Sala bácsi aztán professzorom lett az egyetemen. Ez a rendőr a kapuban egy nagyon rendes, jóézésű pasi volt. Én minden áldott nap bemehettem, amikor az volt ügyeletben. És egyik este ez a rendőr telefonált, hogy nem tudja, hogy mi van, de pakoltatják össze a zsidókat, és valahova reggel korán viszik el, próbáljam meg taxin követni. És így jutottunk el Budakalászra, a téglagyárba. Oda vitték őket gyalog, mi meg mentünk utánuk.

Aztán hazamentünk, és fogtuk a férjem apjának az iratait, amit készenlétben tartottunk, és tíz- vagy húszezer pengőt, erre már nem emlékszem, és elvittük. Odamentünk az őrhöz, és mondtuk, hogy véletlenül az ő apját elkapták az úton, mert nem volt nála irat, és idehozták. Akkor egy nagyon ritka név volt, hogy Koczpek Imre, és tudtuk, hogy ha kiáltják, hogy Koczpek Imre, akkor az apuka rögtön kapcsol. Azt mondták, hogy menjen haza ruháért. Ő nem tudta, hogy most szabadul. És azt mondta, hogy visszamegy, mert ha nem, akkor anyukát meg engem is elvisznek -- apuka akkor még nem tudta, hogy az anyuka nincs már otthon, mert előző nap elvitték --, de nem engedték vissza az aput.

És volt a Baross utcában, ahol előzőleg laktunk, egy házmester, aki akkor már Csákváron lakott. Ő azóta is járt az apuhoz, mert az ügyeit az apu intézte. És akkor följött, mert nagyon szerette apukát, mert nagyon sokat segített neki, hogy az aput és az anyut magával vinné Csákvára, a saját házukba, de anyuka akkor ugye már nem volt otthon. És akkor apukát le is vitte. De Csákváron apuka agyvérzést kapott, és felhoztuk mentővel. Bekerült a Benczúr utcába, ahol akkor volt egy kórház vagy inkább szanatórium [A Benczúr utca 45. szám alatt volt a híres Liget szanatórium. -- A szerk.]. Ott az apukát befektették egy Kreisz László nevű főorvoshoz, aki ismerte az aput, és felvette. Közben én a volt szakácsnőnkkel, Viki nénivel megbeszéltem, hogy elvisszük hozzá az aput, az Ilona utcába. A szakácsnőnk, aki nálunk szolgált egészen 1944-ig, aztán egy arisztokratánál lett szakácsnő, akik Nyugatra menekültek el. Az övék volt az Ilona utcai lakás, ahol apukám és később az öcsém is bujkált.